

ACC. N:R M. 6720: 1-9.

Landskap: Skåne Upptecknat av: Amelie Lomeston
Härad: Frosta Adress: Äsjunge
Socken: Äsjunge Berättat av: _____
Uppteckningsår: 1940 Född år _____ i _____

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

39 Gårds typer.
Ortsbeskrifningar
Personbeskrifningar
Teckningen den gård som först beskr.
Ställens läge.
Byggnader.

Ltr. II: p. 39

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R.

No 6720 : 1

Landskap: Skåne Upptecknat av: Annette Sønner
 Härad: Frosta Adress: Åsinge
 Socken: Åsinge Berättat av:
 Uppteckningsår: 1940 Född år _____ i _____

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Ords bestämningar. Gårdar, eller ställe som di här kallas, har till en del namn efter by och person. Här i Åsinge har alltid stället i byn, som ligger i rad, byestället. I Stavröd, Stavröda stället. Men så har alltid varit en skillnad på hemman, stamhemmanet, och de fränskilda. Stamhemmanet har ju varit de som gått i arv, och som ej öndrats. Har så när ägare köpt någon jord till, eller ett hemman intill, så har de fått namnet efter den. Di gamle tala till om den stora mätningen på 70 talet då alla hemmanen genomgick mätning, och hemmantal. Här är hemman som gått i arv i flere generationer, men nu kommit i andras ägo, men av di gamle blir det namn efter män i äldre släktet. Den gamla riksdagsmannastället, som en gång ägdes av riksd. Nils Nilsson är i sin helhet, men de äges av andra. Ett gammalt stamhemman som gick i arv i flere hundra år var Nils Pål's hemmanet, där köptes ett hemman till som var i skiften intill varandra, men de har alltid kallats Samuel's hemmanet, efter ägaren.

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R.

M. 6720 : 2.

Landskap: Phäne Upptecknat av: Annelle Sorenson
 Härad: Fvosta Adress: Stäplinge
 Socken: Stäplinge Berättat av: _____
 Uppteckningsår: 1940 Född år _____ i _____

De gamla Nils Pål's hemmanet så som de var då de gick i arv. Nu har de ny ägare
 De brände för 5 år sen. De stället låg mitt i skiften, gamla präst är enligt korta
 att en byväg skulle gått där och mot Bonarp. Där går emellertid ett sträde dit.
 Så som de var för 25 år sen enligt gamla byjen. De var kringbyggd gård med
 portar. 1 port i från strädet och in på gården, 2 hästastället, 3 gödsel hög.
 De prästskaden, sträde som gick ner till skogen och skiften, 4 foderlada till stallet.
 5 fästuga, till höger i farsstun ett stort hus, kökshus. Mellan 5, 6 stuga, 6 kök.
 7, för långt tillbaka pigehus, senare kökshus. 8 utgång till strädet, stängel
 med en låga, liden port. 9 fähus, manes, (maneslös) mjögedör, gödsel hög.
 10 loggols, 11 log, 12 loggols, 13 östra port. Så norra långa. De skulle en gång
 varit boningalånga, men de är nog över 100 år sen. Jag vet ej om Nils Pål, eller hans
 far byggde de boningahuset som är beskr. Men Pål Anders, m. P. föräldrar bodde i
 den gamla hängan. 14 de var loggols, men hade varit ett stort hus, 15 hade varit
 stuga, där var bergels, senare kallades gamle la. Där var häst i stenmuren efter

Skriv endast på denna sida!

ACC. N.R.

No. 6720:3

Landskap: Skåne Upptecknat av: Annelle Sorenson
 Härad: Frosta Adress: Sjövinge
 Socken: Sjövinge Berättat av: _____
 Uppteckningsår: 1940 Född år _____ i _____

1

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

ett fönster, men de hade endast varit en ruta. Mellan 16, 17 var ett loggolo med bräde i, de hade troligen varit bakugn eller eldstad, 17 hade varit stovse. Förr i tiden brände de ju och bryggdes. Den gamla länjan var av stenmur, låg. Mitt för den var alltid vedupplag, ris och stort brände, Mitt på gården var brunnen med varnehöns. Händerna skulle alltid ut och vattmes, om vintern skulle korna lösas, och ut till höns och dricka. Om sommaren skulle ju korna drivas morgnar och kvällar då skulle de över gården, dricka om de ville de. Då blev där ju alltid dynga från mansed över gården, och ut. Utan om gården vid jätta ingången stod v.c. De stället låg i en häla, så skiften åt norr var högar, så när de var vatt var där en gjyttja kring gård. De träckte smöjan av v.c över strådet ner, blev blandat med stallgödsel och därefter sann åt strådet, i blann var där oframkomligt. Den gamla tygen av dörrar var ju alltid halldörrar. De gamla riseldagsmannastället har halldörrarna varit till för att när är sen.

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R.

No. 6720 : 4

Landskap: ..... Skåne ..... Upptecknat av: ..... Annette Larsson .....
 Härad: ..... Frosta ..... Adress: ..... Åsänge .....
 Socken: ..... Åsänge ..... Berättat av: .....
 Uppteckningsår: ..... 1940 ..... Född år ..... i .....

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Här var de gamla kronoboställen, och hogauraställe, som hörde till herregårdarna.
 Prästet var ett ställe, som kallades spelmansstället, de hörde under Sethana.
 De stället var gammalt i ett min. tid, med kringbyggd gård, åren mellan 1900, och
 till nu är den ombyggd. Men kronobostället var färd i tiden delat i två ställe, till
 omkring 1900 då de stogs i ett. Den ena delen hade väl en gång varit gjätva boastället
 för den var gammalblaga. De låg i gjätva byn. De var så gott som i en lång länga, med
 en liten vinkel. I farstun, till vänster var stugan, till höger fähuset, och stallet
 i ett, gårdsplanen var dels gräsbeväset, annars stora stenar, där var dyngstaden
 på gården. Sen då arrendetiden var ute blev de i ett, de är nu tidseutligt.
 Där är boningshuset skilt från uthuslängerna så pass att de är evakilt med
 stakit, så där är blommor. På många ställe där de kan omändra något, så kan
 de bort av de gamla längerna så att de kan skilja boningshuset. Dels därför
 att inte kreaturen skall komma in på boningshuset, de räknar även med om
 Adelsvåde skulle inträffa, så är de värre i en kringbyggd gård.

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R

M. 6720: 5

Landskap: Skåne Upptecknat av: Annette Lomesson
 Härad: Frosta Adress: Sjövinge
 Socken: Sjövinge Berättat av:
 Uppteckningsår: 1940 Född år i

5
LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Stället är urgammat bygn var här ute på nr 7. Där var Äskelas, da stället hade gått i arv, hur långt tillbaka vet jag ej, men för 91 år sen dog den siste Hans far kallad Äskel bröjer hade de innan, och han efter sina föräldrar. Under den tid Nils Äskelson hade de, till för 31 år sen, var de som i förfäders tid. De var en kringbyggd gård med prästgården, stället intill boningshuset, brunnen mitt på gården, gödselhögen på gården mitt för slutfönstern. När M. Äskelson var död fick de köpa ut gödselhögen innan där kunde vara begraving, samt på hela gården samlades upp flera lass som legat och samlats i hög. Där var stensatt på något gräs på något. Boningshuset vette mot vägen, men där var en äker, samt en liten trädgård emellan. Nu är de helt omvändrat så längerna är skilda. Intill var ett mindre ställe, de var i vinkel, boningshus, och uthus samman, men i vinkel. De stället är kvar, men om nu till djur, och dylikt. De är omkr. 20 år sen de beboddes, nu är där ett nytt boningshus. Där är brunnen på gården, där var alltså ägnen förut, de var gödselhögen intill. Flatsöran är kvar, de var så de så på stenarna,

ACC. N:R

M. 6720 : 6.

Landskap: Skåne Upptecknat av: Amette Sonesson
 Härad: Frosta Adress: Sjövinge
 Socken: Sjövinge Berättat av:
 Uppteckningsår: 1940 Född år i

6
 LUNDS UNIV.
 FOLKMINNES-
 ARKIV

På många gamla ställen låg böningshuset lägre än uthuset. På alla längr var ju ingen grund, utan husen stod jämsna med marken. Var gården stensett, så var de näst stora sten, så den var jämn där samlades dynga, hälet där kreaturen gick över, man var ju inte alls stensett, där blev de oerhört hälet när de var regn.

På många ställen här i byn vetter böningshuset mot vägen med långsidan, så uthuset och gården bak, men när är de så gården vetter åt vägen, då är där två uthuslängor som vetter gaslarne mot vägen. De finns här ställe som den nuvarande ägaren har i arv, och som är oförändrad. Där är husen låga, utan grund, gammaldraga snett. Den typen vid 50-talet var ju mycket kringbyggd, men de berodde dels på husen hur stora de var, om de behövde 3 uthuslängor. De gamla husen var ju små. Men rätt stora ställe, stor jordtyod, kunde ändå bara ha två uthuslängor om de var något större. Här är något ställe som har legat i från vägen, men den nuvarande, sen 1900, flyttat till vägen. Då har den blivit byggd efter nyare tid. De kringbyggda gårdarne var gårdsplanen mycket liten, längerna var ju små

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R

M. 6720 : 7

7

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Landskap: ..... Phäne ..... Upptecknat av: ..... Annette Lönneron

Härad: ..... Frösta ..... Adress: ..... Sjövinge

Socken: ..... Sjövinge ..... Berättat av: .....

Uppteckningsår: ..... 1940 ..... Född år ..... i .....

I vår by har nog alltid ställen legat i en kluva, även innan 50 talet.
De gamla prästar ju att under deras tid, här omkring di har varit där di nu är,
stamhemmanen. Men en del har ju ändrat i så fall, att boningshuset skulle
skiljas i från uthuset så, att kreaturen ej kom in till boningshuset.
Så finns ju s.k. småställe, di ligger ju mer spridda, en del avsides.
Först var di mer avsides, där var knappt körväg, nu är det inte så, nu är sådana
vägar tagna som byggde vägar. Där fanns sådana småställe som där vägen gick
genom gårdsplanen, så, att boningshuset vid ena sidan om vägen och uthuset vid
andra. Ett sådant var nere i västra väng när slenkestället ett gammalt ställe
den vägen kommer från Sjövinge och mot Hörby, de var då en liten väg.
Men så för omkr 47 år sen satta åskan eld så de brände, så blev de ombyggt
nu är de i en känga med bestad i ena ändan, uthus i andra.
Ett likadant var i Nyomälla vid tiden innan 50 och något senare, även de brände
Men där låg längerna så tätt så en port var över vägen. Den vägen går mellan Sjövinge
i st. avrod.

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R

M. 6720 : 8

Landskap: Skåne Upptecknat av: Annette Lönersson
 Härad: Frestas Adress: Sjövinge
 Socken: Sjövinge Berättat av: _____
 Uppteckningsår: 1940 Född år _____ i _____

8

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

En gammal typ som var förekommande ofta i gamla tiden, även någon enstaka plats ännu. Stället var så, att uthuslängan med stallen var åt vägen, så gödselhögen låg utåt vägen. Här finns ännu gamla ställe sådana, men enstaka. Om än längrema vetten åt vägen, så har de byggt kring gödseln.

Jag har försökt beskriva den äldsta gårdstypen sådan den var innan 30-talet, och efter också, alltså de äldsta som stått att få. Omändringar i större eller mindre har ej avsevärt skett före än efter 1900.

ett ställe i Hörby som kallas spoleterp är en utmärkt typ. För omkr. 70 år sen var ju Hörby endast by, så där var några ställen, gårdarna vare då betesmark. Spoleterp är ett av de gamla. Nu har de ju något omändrats, men de ligger på den gamla platsen. Sådant de var efter gamla tiden som jag minns omkr. 40 år sen. Gården vette ut till vägen eller de, och nu gata. Båda uthushängerna vette med gårdarna mot vägen, gården var något utensatt, men gräsbeväst. Boingshuset låg nästan lägre än gården, som försädes, hadlösa, över dörrarna var ett utskjutande fönster i halm taket.

Skriv endast på denna sida!

M. 6720 : 9.

9.

